

HRVATSKI VETERINARSKI INSTITUT
10000 ZAGREB, Savska cesta 143, P.P. 883
Telefon 01/6123 – 666, Telefax 01/6190 – 841
www.veinst.hr

Ured za dobrobit životinja

Broj: Z-VI-351/16. od 28.1.2016.

Prijatelji životinja – udruga za zaštitu i
prava životinja
Jurišićeva 25
10000 Zagreb

Veza: Vaš dopis od 18. 1. 2016.

Predmet: Stručno mišljenje u području zaštite životinja u Hrvatskoj

Poštovani,

Potaknut vašim zahtjevom za stručnim mišljenjem Ureda za dobrobit životinja Hrvatskog veterinarskog instituta, iznosim svoje stručno mišljenje o uzgoju životinja za krzno i pozitivnoj listi kućnih ljubimaca potkrijepljeno znanstvenim i stručnim podacima iz javno dostupne literature.

Uzgoj životinja za krzno

Životinje za krzno u Republici Hrvatskoj zabranjene su za uzgoj od 01. siječnja 2007. godine Zakonom o zaštiti životinja (iz 2006-te godine), u kojem je također predviđen rok od 10 prijelaznih godina kako bi se dotadašnjim proizvođačima odobrio rok da svoje poslovanje (i egzistenciju) osiguraju kroz neke druge prihvatljivije oblike privredne djelatnosti.

Kao redoviti član EFSA-ine Animal Health and Welfare mreže, kao i povremeni član stručnih radnih skupina ove europske institucije smatram potrebnim istaknuti da su i tijela Europske Unije, kao i mnoga nezavisna istraživanja i stručna mišljenja davno prikazala kako je farmski uzgoj činčila neadekvatan vrsti, onemogućuje prirodno ponašanje, razmnožavanje i socijalni kontakt sa drugim životinjama (*The Welfare of Animals kept for fur production, Report of the Scientific Committee on Animal Health and Welfare, European Commission, 2001.*).

Također, u Dodatku Pravilnika o zaštiti životinja koje se uzgajaju u svrhu proizvodnje (NN 44/2010) jasno je istaknuto da je životinjama potrebno „osigurati slobodu kretanja primjerenu njihovoj vrsti te u skladu s postojećom praksom i znanstvenim spoznajama čime će se spriječiti nepotrebne patnje ili ozljede.“ Kako su činčile nokturnalne životinje (aktivne noću), te u prirodi žive u skupinama, boraveći u podzemnim nastambama koje same kopaju i uređuju, smatram bespotrebno argumentirati da pojedinačno držanje, dnevna manipulacija i smještaj u bilo kakvom kavezu nije u skladu sa osnovnim potrebama za ispoljavanje normalnog i vrsno specifičnog ponašanja. Ukoliko još pregledamo javno dostupnu literaturu (*Kersten, 1996; De Jonge 1994, 1995, 2001; Haferbeck, 1982; Schuurman, 1996*); i vidimo da mnogi autori ističu stereotipije (repetitivno ponašanje bez ikakvog smisla), nepostojanje adekvatnih uvjeta držanja kao i nepostojanje sustavne edukacije iz područja usmrćivanja (Regulativa 1099/2009 donosi dvije prihvatljive metode, no osobno smatram da su obje sa stajališta dobrobiti

upitne, jer ne uzrokuju trenutačno omamljivanje, što je temeljna pretpostavka termina «omamljivanje» - radi se o dugotrajnoj aplikaciji električne struje, odnosno dvofaznoj izloženosti CO₂ ovih životinja nameće se zaključak kako je previše negativnih indikatora da se donese odluka o ukidanju zabrane ovog načina uzgoja.

Također, podsjećam da je osim samog ponašanja potrebno (kako bi se objektivno procijenila dobrobit životinja) ocijeniti i njihovo:

1. zdravlje (mortalitet i morbiditet);
2. fizički izgled (gojno stanje i reproduktivna svojstva);
3. fiziologiju (koja svakako mora uključivati istraživanja o stresu); i već prije spomenuto
4. ponašanje (specifično vrsti i mogućnost njegovog ispoljavanja).

Suvremeni protokoli za procjenu dobrobiti životinja posjeduju i kriterije poput „udobnosti prilikom odmora, lakoću kretanja, izostanak boli kod rukovanja, pozitivni emocionalni status životinja...“, a kako ne postoji protokol za procjenu dobrobiti činčila u uzgoju za krzno, ne vidim načina kako bi se bez ovakvih istraživanja i relevantnog protokola efikasno, objektivno i realno na terenu moglo procijeniti i zaštititi dobrobit ovih životinja. Stoga zaključno smatram da je ukidanje zabrane uzgoja životinja u svrhu proizvodnje krzna, odnosno izuzimanje činčila iz te zabrane, sa stajališta dobrobiti životinja u potpunosti neprihvatljivo.

Pozitivna lista egzotičnih kućnih ljubimaca

Tendencija uvrštavanja pozitivne liste prihvatljivih kućnih ljubimaca u Zakon o zaštiti životinja svakako je pohvalna i čini velik iskorak prema regulaciji komercijalizacije i neadekvatnog držanja životinja u svrhe osobne zabave (kućni ljubimci). Osobno smatram da bi ovu listu trebalo nazvati „Pozitivna lista prihvatljivih kućnih ljubimaca“, odnosno, ne samo egzotičnih životinja jer nisu sve vrste egzotične za naše područje ali su svakako neprihvatljive da ih se drži kao kućne ljubimce (npr. divlji zec - *Lepus europaeus*).

Koliko je vidljivo iz javno dostupnih dokumenata, a ovdje se prvenstveno osvrćem na *Eurogroup for Animals - Analysis of national legislation related to the keeping and sale of exotic pets in Europe* u kojem je obuhvaćeno najsuvremenije stanje ove tematike, pozitivna lista je već prisutna u dvije zemlje članice (Belgija i Nizozemska) te se razmatra u još nekoliko zemalja članica. Dvije zemlje članice koje su uvele pozitivnu listu u svoju legislativu svaku uvrštenu vrstu na listu obrazložile su znanstvenim mišljenjem kroz koje dokazuju zašto su te vrste prihvatljive za držanje kao kućni ljubimci. Sve vrste navedene u njihovim listama spadaju u sisavce, te svakako podržavam ideju da se krene sa listom sisavaca, pa se naknadno dodaju i pripadnici ostalih razreda životinja (gmazovi, vodozemci, ribe) kada će resursi dozvoliti širenje ove liste.

Smatram da je većina znanstvenih mišljenja koja je pripremana za liste u Belgiji i Nizozemskoj upotrebljiva za Hrvatsku te u budućnosti definiranja vrsta preostaje manji dio izrade mišljenja, i smatram da je svakako moguće takvo znanstveno mišljenje izraditi na nacionalnoj razini u prihvatljivom roku od godine dana (kroz imenovanje znanstveno-stručnog tijela koje će pretražiti literaturne podatke i izraditi mišljenje).

Smatram potrebnim izdvojiti preporuke navedenog dokumenta zemljama članicama:

- Ograničite vrstu životinja koja može biti kao kućne ljubimce, ponajprije kroz stvaranje pozitivne liste (životinjskih vrsta koje je dopušteno držati) na temelju odgovarajućih kriterija.

- Ograničite prodaju kućnih ljubimaca kroz licencirane pet shopove i uzgajivače i uspostavite stroge kriterije inspekcije.
- Učinite obaveznim pružanje detaljnih podataka o fiziološkim, etološkim i ekološkim potrebama životinja potencijalnim kupcima od strane prodavatelja.
- Uvedite obvezno osposobljavanje osoblja pet shopova.
- Uspostaviti minimalnu zakonsku dob za kupnju kućnog ljubimca.
- Uključiti u zakonodavstvu detaljne informacije o smještaju i skrbi za egzotične kućne ljubimce koji će biti na pozitivnoj listi.
- Usvojiti odredbe koje se odnose na napuštanje životinja i nametnite odgovarajuće kazne.
- Vođenje aktualne evidencije o egzotičnim životinjskim vrstama koje su trenutno u vlasništvu privatnih osoba i poboljšajte provedbu postojećih zakonskih odredbi.

Stoga je vidljivo da je pozitivna lista jedan od prvih koraka u regulaciji trgovine kućnim ljubimcima, te sprječavanju držanja životinja kojima vlasnici nisu u mogućnosti osigurati adekvatne uvjete. U širem smislu ovakvi pozitivni iskoraci u legislativi o zaštiti životinja Republiku Hrvatsku svakako svrstavaju u red progresivnijih zemalja u Europskoj Uniji i pridonose ugledu naše države kao pokretaču zakonodavne zaštite životinja u regiji.

S poštovanjem,

Ured za dobrobit životinja

Tomislav Mikuš, dr. med. vet.

Ravnatelj Instituta

Izv. prof. dr. sc. Boris Habrun